

29
1888

თ ე ა ტ რ ი

საყოველ-კვირად სალიბერატურო და სამხატვრო ზაზეთი

1888 წელსა

№ 24

მკათათვის 17.

გ ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს: ერთის წლ. 5 მ.,
ნახევ. წლ. 3 მ., ცალკე № 15 კა-
ხელის მოწერა შიილე ბა:
თბილისში, რედაქციის კანტორაში,
ფოთში ბესარიონ კალანდაქსთან.
ადრესი გარეშე მცხოვრებთათვის:
Тифлисъ, въ редакцію газеты
„ТЕАТРЪ“. გაზეთი ისყიდე-
ბა: თბილისში, ჩარკვიანის წიგ-
ნის მაღაზიაში; და ბ-ნ ნიდდეველ-
თან—გოლოვინის პროსპექტზე.

საგაზეთოდ დანიშნული წერი-
ლები (კორრესპონდენცია) გარკვე-
ვით უნდა იყოს დაწერილი. თუ სა-
ჭიროება მოითხოვს წერილებს რე-
დაქცია შესწორებს. რედაქცია არა
კისრულობს წერილების უკან გაგ-
ზაუნას და მათ შესახებ მიწერ-
მოწერას.

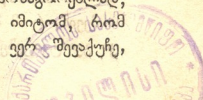
ყოველ წერილში უნდა იყოს
მოსწესებელი: სახელი, გვარი და
საცხოვრებელი ადგილი დამწერისა

ვისაც გას. „თეატრი“ ნახევარ წლითა ჰქონდათ
გაწერილი, იმათ ვადა შეუსრულდათ და გაზეთის
გაგზავნა ოც-და-ხუთი ნომრიდამ მოეხსო-
ბათ.

თბილისი, 17 მკათათვე.

ბიძი ჩემის უბის წიგნიდამ.

სანამ გაუუზიარებდე ვისმეს იმ ორიოდე სიტყვას, რომე-
ლიც ბიძი ჩემის უბის წიგნიდამ ამოვწერე, უნდა ბოდინში მოვი-
ხადო ამდენი ხნის სიჩუმეზე. თუმცა ჩემი მიზეზით არ მომხდა-
რა ეს სიჩუმე, ჩემი ბრალი არ არის, მაგრამ... მაინც ჩემი ბრა-
ლია. ჩემი ბრალი არ არის იმიტომ რომ თბილისში ლული
ტრიალებს, ცხელა და მეც, როგორც ყოველი მომაკედავი, და-
სიცხული კამეჩივით გრილოსაკენ მივიწევე წამოსავორებლად,
თუმცა კი ამის ნება არა მაქვს; ჩემი ბრალია იმიტომ, რომ
კაცი დაებერდი და აქამდინ იმოტელა ფული ვერ შევაქუჩე,

რომ გრილოში წამოგორების ნებაც მეყიდნა და სიცნისა კი არა—სიცივესაც არ შემშინებოდა. დიან ჩემი ბრალია და ეს ისეთი ბრალიც არის, რომ არც ერთი საზოგადო მოღვაწე არ მომიტყეებს. ეს მე იქილამ ვიცი, რომ ბიძა ჩემი თავის უბის წიგნში ამას ამბობს და, როგორც თქვენც მოგეხსენებათ, მე ბიძა ჩემი ჰკვიან კაცად მიმაჩნია და ამისი გულწრფელი სიტყვა ძალიან მჯერა. აი რასა სწერს ბიძა ჩემი თავის უბის წიგნის მეოთხე გვერდზე:

„ჩემი ძმისწული სადმი. არც ერთ საზოგადო საქმეს ხელი არ მოჰკიდო, თუ წინაღვე დარწმუნებული არა ხარ, რომ ეს საზოგადო საქმე მოგაპოვებინებს სიმდიდრეს. ცარიელს ქოთანში მარტო სულელები ჰყოფენ ხელს. ჩემოდენა კაცს სიზმარიც კი დაეჯერება და თუ არა გჯერა, მიიხედ-მოიხედ და მაგალითები დაგარწმუნებენ ამ სიტყვების სიმართლეში. ყოველთვის, სიზმარში თუ ცხადათ, შენი საკუთარი „მე“ გახსოვდეს. ამით მოიპოვებ სიმდიდრეს და ეს ხომ ჩვენი სიცოცხლის მიზანი გახდა. თუ ღარიბი ხარ, არას დროს არა შეცდომას არ მოგიტყეებენ, გაგდენიან საზოგადოებიდამ, როგორც მაენე სულს“.

...აი, ბატონებო, ეს სიტყვები მახდევინებენ ბოდიშს. მე ღარიბი ვარ. გრილოში წამოგორების ნება ვერ მიყიდნია და წამოგორადი კი; წამოგორებამ სიჩუმე მოიტანა და ამ სიჩუმის შედეგი შეიძლება ის იყოს, რომ ძალიან გამიჯავრდნენ. მაგრამ ამ ბოდიშის მოხდის შემდეგ, იპელი მაქვს, მომიტყეებენ... მაშ, ეს ლა შემიძლიან „უბის წიგნი“-დამ ამოწერილიც ვაგვიზიაროთ. (გვ. მეხუთე).

„ქალაქმა აეჭალიდამ წყალი გამოიყენა .. მტკვრის წყალი ცოტა ვერის ზემოდამ რომ წამოეყენათ, უფრო ცოტა ხარჯიც მოუვიდოდათ და სასმელათაც ის ემჯობინებოდა. ნეტა რომელი გენიოსი გაკოტრდა, რომ აეჭალის გუბეების დაშრობა მოიგონა, (რასაკვირველია თავის ანგარიშების გასასწორებლათ) მიღები გაუკეთა გუბეებს და თბილისში ჩამოიყენა ხალხის ამოსაწყვეტად. აეჭალელები ამ წყალს საქონელსაც არ ასმევენ, რომ მეტად ცუდიაო და ჩვენი ქალაქის „გენიოსები“ კი გვიმტკიცებენ(?) რომ უკედეგების წყაროები გამოიყენანეს.

მცხოვრებლები აჯანყდნენ, მაგრამ ძალა „გენიოსების“ ხელში აზრის და აბა რას გააწყობდნენ; მერე რომ აღარა ეშველათ—რა—თქვეს: დეე წყალის გამოყენების ფულს ჩვენ გადავიხდით, მაგრამ მაგათა ანგარიშების გამსწორებელ წყალს კი არ დაეღვეთო, რადგან ამ წყალის სმა სიცოცხლეთ დაგვიჯდებაო. „გენიოსებმა“ „სინილისის დასამშვიდებლად“ შეკრიბეს ექიმბაშნი და უთხრეს: თქვენ უნდა დაამტკიცოთ, რომ ეს წყალი მტკერის წყალს სჯობიაო; მაგრამ... ექიმბაშთ „სინილისის დასამშვიდებლად“ უარ ჰყვეს ეს თხოვნა „გენიოსთა“—ვერ გაბედეს „კარგი“-ს თქვა. შეკრბეს მეორედ—სხვანი და ისეთი რალაც კინტილა ამოსცნეს, რომ ესენი კი სულ კედლებზე ცოცაენდენ, სულ ტყაეები დაიძრეს და იმისთანა ანგარიში შეადგინეს, რომელმაც დაამტკიცა(?), რომ აეჭალის წყალი, მტკერის წყალთან შედარებით, უკვდაეების წყაროა... მხოლოდ ერთს არ მიუდგა კინტილა (აღბად თავისი პატიოსნების გამო) და ამტკიცებდა, რომ აეჭალის წყალს ღორების მეტი ეერაენ მოიხმარს და იმათაც შეუძლიანთ მარტო საბანებლად იხმარონო; მტკერის წყალი კი ასი წლობით ნაცადია და, ჩემი გამოკლევის შემდეგ, მეც იმ დასკენაშდე მივედი, რომ ათი ათასჯერ სჯობია აეჭალისასაო. მაგრამ ლაშქარს, ერთი უკინტილო კაცი აბა როგორ აჯობებდა“...

„ბიჭოს და თუ წყალის გამოყენებლები მცხოვრებლები—სათვის ზრუნაენდენ, ძალით რად აგვიკრძალეს მტკერის წყალის სმა; მეეცა ვისაც რომელი ჰსურდა ის დაეღეეა და როდესაც დაენახამდათ, რომ მტკეარი გაფუჭდა და აეჭალის ჰაობების, ბაყაეების ბუდის წყალი უკვდაეებისაღ გადიქა,—მაშინ ჩვენც პირველს უარს ეყოფდით და მეორეს დაეუწყებდით სმას... მაგრამ ჩემის აზრით ორი ანგარიშები უნდა ეიქონიოთ სახეში: ა) რაც თბილისში ჰკუათ-მყოფელები იყენენ, ამოეარჩიეთ და იქ დაესხით, სადაც აეჭალის გუბეების დაშრობა მოიგონეს და მარტო იმათ შეუძლიანთ ავისაგან კარგის გარჩეეა. ამ რჩეულის გარდა კი სულელები, რეგენები დარჩენენ ქალაქში და არ შეუძლიანთ თავის სასარგებლო საზიანოსაგან გარჩიონ და ბ) თუ ეს ასე არ არის, მაშ „მზრუნველებს“ დაეიწყებიათ ხალხის ინტერესი და მარტო თავისი ჰსსომებიათ.“

„მე მაქვს თვალები, გრძობაც ჯერ არ დამიკარგამ და ამათი შემწევობით იმ დასკვნამდე მივედი, რომ უკანასკნელი აზრი უფრო მართალი უნდა იყოს.“

„მტკვრის წყალი თუ გინდა ათი ღლეც რომ დადგა მზეზე, არც კი აშმორდება. ავქალის წყალი კი—მეორე ღლეცე დამპალი ხანის ფერს მიიღებს და მესამე ღლეცე აყრღლდება; საპონსა სჭრის, ჩაისაც აფუქებს, პირსა ჰკლერტამს, ჰკალამს და მუცელს ატკივებს; თეთრი, დასუქებული მატლები ხომ მუდმივ შიგ დაფუთფუთებენ... მტკვრის წყალი ყველა ამას მოკლებულია და, მამსა-დამე, „კინტილიანების“ ლოლიკით, ავქალის წყალა სჯობია მტკვრისას და ამისათვის... მილიონი ეალი დაგვადეს კისერზე...“

... ეხლა კი მოცებს ბიძი ჩემის ქცევა. ბიჭო, ნეტა რა აწუხებს, წამოწვეს და ხერინეა ამოღშოს. კაცი დაბერებულა და აქამდინ ეერ უნახავ, რომ «ზნაიკა ბეჭიტ—ნეზნაიკა კი ლეჭიტ.»

ექვთიმოძე.

ასალი ამბები

არსენალის ქუჩაზე საკუთარ სახლებში მცხოვრებელმა ასლან ასლამაზოვმა მოიტანა ჩვენთან პატარა კიქით წყალი, რომელშიაც ცოცხალი თეთრი მატლები იყო და გვიამბო შემდეგი: „ღლეც, 11 მკათათევს, დილის ცხრა საათზე, მეთულუხემ მოიტანა წყალი. ის მეთულუხე, კარაუსის წინ რომ ავქალის წყალის კრანი დგას, იქიღამ იღებს წყალს... გამაფრეცხეთ ბოჩკა... ჩასხა. პატარა ხნის შემდეგ წყალმა პირზე მოიგდო მატლები. ამოვიღე მატლიანი წყალი და ვაჩენე ექიმს რუდკოვსკის, რომელმაც მიჩჩია ქალაქის მმართველობაში წამელო და მჩენებინა წვევებისათვის მე ჯერ არ წამიღია იქ; ჯერ პროკურორს ვაჩენებ და მერე იქ წავიღებ“...

მას შემდეგ აღარა შეგვიტყვია—რა არ ეიცით რა უყო ბნმა ას. ას—ემა იმ მატლიან წყალს: აჩენა პროკურორს თუ არა.

— მეექვსე პოლიციის ნაწილში, საზამთროს მეიდანზე, ყოველ დღე მოდის უთვალავი საზამთროს ურმები. ჯერ საზამთრო და წესვი კარგად არ არის შემოსული (მოაწეული) და ყურის გაცემა საქირო.

— ქალაქის შუა გულში, ალექსანდრეს ბაღი, თუ არ ჩავთვლით სემინარიის პატარა ბაღიას, ერთადერთი ბაღია, სადაც თბილისელები ჰკვანინან თავიანთ შვილებს წმინდა ჰაერის სასუნთქველად. საღამოობით და დილით სავსეა ეს ბაღი პატარა ყმაწვილებით და ძიძვებით. ამ ბაღშივე იყრიან თავს ყველა უსაქმოდ დაჩენილი ლაქია და ბიჭ-ბუჭები და ბევრი არა საქები ამბები ხდება. კარგი იქნებოდა ყურადღება მიექციათ ამ ამბისათვის.

— სოფ. დიღომში ყვავილი მჭვინვარებს. ბევრი პირმშო მოაშორა ქვეყანას. თბილისი სულ ათ ვერსზე არ არის ამ სოფელზე დაშორებული და ყვავილის ამცრელი კი არავინ წასულა, რომ იქნებ ეშველათ რამე და ცოტათი მაინც შემსუბუქებულიყო ეს ქირი.

— გაზეთის მოაშენი მთელ ცისმარე დღეს დაცეცებიან ქუჩებში ახალი ამბების გასავებად და აქამდის არც ერთ მათგანს ყურადღება არ მიუქცევია მენახშირეებისათვის.

მენახშირეები განგებ ძველ პარკებს ხმარობენ, რომ შიგნით—გარედამ დიდი საკერებლები დაადონ და საკერებლებ შუა დაჩენილი ადგილი ნახშირით გამოტენონ. პარკებს ძირში ხის ტოტებს ატანენ, მერე ცოტა მსხვილ ნახშირს ჩაჰყრიან, მერე ხაქას (დაფხენილი, გამოუსადეგი ნახშირი) დააყრიან, მერე კიდევ მსხვილ ნახშირს და მიაქეთ გასასყიდად. ამისთანა პარკს რომ დასკლის, რასაკვირველია, პირველად მსხვილი ნახშირი წამოაცივია და თვალებს უბამს მყიდველს, მერე, შუაში, ხაქა და ზევიდამ ისევ მსხვილი ნახშირი დაეყრება. თავზედაც რომ დაადგეთ და დააკლვიენოთ, ამ რიგად ავსებულ პარკს ვერ შეატყობთ ყალბობას, თუმცა თვალში ძალიან გეცოტავენათ.

— ოთხშაბათს მ. ა. სკოვის არტისტების ამხანაგობამ გაათავა

გამოცხადებული ექვსი წარმოდგენა და ხუთშაბათ დილით წავიდა ელადიკავკაზისაკენ. უკანასკნელი წარმოდგენის მეორე მოქმედების შემდეგ, ჩვენს დრამატიულ კომიტეტს უნდოდა ეთხოვნა ხსენებული ამხანაგობისათვის, რომ ერთი წარმოდგენა მიეცათ დრამატიული საზოგადოების სასარგებლოდ, მაგრამ, ღმერთიმც უშველით ზოგიერთებს, აუხსნეს, რომ ესლა გვიან არის, რომ ლიეტლები უკვე დაქვრილები აქვთ და დილაზე ადრე გავლენ თბისილამ და, მაშასადამე, გულითაც რომ უნდოდეთ «საზოგადოების» პატივისცემა ვერ შეიძლებენ. შუა კაცად ვინც უნდა მიეგზავნათ, ეს იმან მოაგონა პატივცემულ კომიტეტს, თორემ შენი მტერი, რომ ჩვენი კომიტეტი შერცხვებოდა, როდესაც პასუხად მიიღებდა: აქამდინ სად იყავით, გეძინათო? მაგრამ რა, პირველი ხომ არ არის ეს ამბავი; შარშანაც სწორედ ესე მოუვიდათ!

მოდი და ამის შემდეგ ნუ იტყვი, რომ კომიტეტი მუდამ იმ ფიქრშია საილამ, როგორ რა შეეძინო „საზოგადოებასაო“.

— გამოვიდა „სურათები გლეხ-კაცის ცხოვრებიდგან“ — სახალხო საკითხავი წიგნაკი ეკატერინე გაბაშვილისა. ისყიდება გრ. ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში. ამ ცოტას ხანში გამოვა ამავე ავტორის თხზულებანი პატარ-პატარა წიგნებით.

შოპენჰაუერის აზრი სიბერეზე.

შოპენჰაუერის აზრი მოხუცებაზედ მით არის განსაკუთრებით საყურადღებო და ღირსშესანიშნავი, რომ შოპენჰაუერი ეხება იმისთანა ხანას კაცის სიცოცხლისა, რომელიც ყოველ ჩვენთავანისათვის არა სასიამოვნოა და თითქმის საშიშარიც კი რამეა. თვით ავტორის ხანგრძლივი სიცოცხლე წარმოადგენს საუკეთესო დასამტკიცებელ საბუთს ამ აზრებისას, რომლებიც მას თავისი თავის დაკვირვებიდგან შეუღდენა. შოპენჰაუერის აზრები ნათლად გვიჩვენებენ, თუ რამდენად ჩვენზევე დამოკიდებული ყოფილა ის ხანა ჩვენის სიცოცხლისა, რომელსაც ჩვენ მოხუცებლობას ვუწოდებთ.

კაცი ახალგაზღვრაში უფრო მეტად მიესწრაფება სიამოვნებას და ბედნიერების მიღწევას. ხოლო, რამდენად უფრო გვიანლოვდება სიბერე, იმდენად უფრო ცხრება სიამოვნების და ბედნიერების ნატურა და სურვილი და, სამაგიეროდ, მეტად ეცდილობთ უბედურობის და უსიამოვნობის თავიდან აცდენას. ეს შესამჩნევი ცვლილება იმიტომ ხდება ჩვენში, რომ დიდი ხნის გამოცდილებამ გვასწავლა, რომ ბედნიერება ოცნებაა, ხოლო უბედურება და ტანჯვა კი რაღაც არსებითი, რეალური. ჩვენი სიცოცხლის მკარგი ნაწილი სავსეა უფრო მეტი მყუდროებით და სიმშვიდით, ვიდრე პირველი. რადგან გარჩევით ვიცით ბედნიერებაც და უბედურობაც—ჩვენში სუსტდება ბედნიერების მიღწევის სურვილი და ეკმაყოფილებებით მით, რაც კი რამ გვაბაღია. კაცის სიცოცხლე ამ მხრივ შეგვიძლიან შევადაროთ მკარგულ მატერიას. პირველად, ახალგაზღვრაში, კაცი მხოლოდ კარგი პირიდან უმზერს მას; მერმე კი, სიბერეში, ნაკერი პირიდან. რასაკვირველია, კარგი პირი უფრო ლამაზი და მშაინი გვეჩვენებოდა, ვიდრე ნაკერი, თუმცა უკანასკნელი უფრო ჭკუის მოსახმარებელია; ის ყოველ ძაფს სათითაოდ გვიჩვენებს თუ როგორ არის ერთი მეორეზე გადაბმული. ამიტომაც ყოველი ჩვენთაგანი მხოლოდ მაშინ იძენს ცხოვრების უტყუარ აზრს და შენედელობას, როდესაც ორმოცს წელს მიაღწევს. აი ეს შემოხსენებელი შემთხვევა აძლევს უპირატესობას მოხუც კაცს ახალგაზღვრას წინ, თუმცა შესაძლოა, რომ ეს უკანასკნელი ძლიერ ჭკვიანი და ნიჭიერი კაცი იყოს. ახალგაზღვრაში ყოველ ჩვენთაგანს სიცოცხლე რაღაც დაუბოლოებელ რაიმე ეჩვენება და რამდენსაც უნდა ჩაგვიხადონ სიცოცხლის ხან მოკლეობაზედ, ჩვენ მაინც ვერ ვიჯერებთ ამ აზრს და აქედამ კი ის გამოდის, რომ ჩვენ ახალგაზღვრაში არ ვიცით დროს დაფასება. კაცმა უნდა სიბერეს მიაღწიოს, ესე იგი, გამოსცადოს და განეღოს ბევრი რამ, რომ სიცოცხლის ხანმოკლეობა გამოსცადოს. რამდენად ხანში შევდივართ, იმდენად ყველაფერი კაცობრიული პატარად და ნაკლებ ფასიანად გვეჩვენება, მაშინ როდესაც სიჭაბუკეში ჩვეულება გვაქვს გააღიძვროთ და მეტი ფასი მივსცეთ.—ჩვენი წარსული ჩვენ ყოველთვის

ხან მოკლედ გვეჩვენება, რადგან მას ესჯით იმ მოგონებებით და შთაბეჭდილებით, როპლებიც ქაბუკობის დროს ეკუთვნიან. რამდენად უფრო მეტი ამ მოგონებების რიცხვი დაგვრჩენია მესხიერებაში, იმდენად უფრო გრძლად გვეჩვენება წარსული. ჩვენი მესხიერება კი ძლიერ ცოტას ინახავს. ყოველი წერილმანი მოგონება ჩვენ ძალაუწებურად გვაეფიწყდება; იმისთანა მოგონებაც, რაც ჩვენში უსიამოვნებას გამოიწვევს, ჩვენ პირ იქით ვცდილობთ დავიფიწყათ. ჩვენს ცხოვრებაში ბევრი იმისთანა არაფერი ხდება, რომელიც ღირს შესანიშნავი და მასთან სასიამოვნო მოსაგონებელი იყოს. რიცხვი მოგონების და შთაბეჭდილების, რომლებიც ამ დროს ეკუთვნოდნენ, ძლიერ ცოტაა, ამიტომაც ჩვენი წარსული ძლიერ მოკლედ გვეჩვენება. წარსულის მოგონების დროს, ჩვენ ყოველთვის გვეჩვენება, რომ პირველი თხუთმეტი წელი უფრო მეტად გაგრძელდა, ვიდრე მეორე. ეს ილლიუზია მით აიხსნება, რომ ჩვენ მესხიერებაში უფრო მომეტებული ნაწილი ჩვენი მოგონებებისა ეკუთვნის პირველ თხუთმეტ წელს, ესე იგი, ჩვენს სიყმაწვილეს, რადგან ამ დროს ჩვენ უფრო ბევრ სიამოვნებას გამოვივლით და ბევრი რამ ხდება იმისთანა, რაც მთელ სიცოცხლეში არ დავაეფიწყდება ხოლმე. რამდენი მეტი დრო გადის, იმდენად ცხოვრება ნაკლებად გვიმწაღებს სიამოვნებას და ჩვენც გამოცდილების დაგვარად ნაკლებად ვაფასებთ მას. მაშასადამე ჩვენი აზრი, რომ ვითომ მოხუცებლობასთან უსაქმოზა და მოწყენა განუშორებელი თანამომენი არიან, უსაფუძვლოა. რა ადგილი უნდა ჰქონდეს სიბერეში უსაქმოზას და მთქნარებას, როდესაც, თითქმის, ყოველი წაში იძულებული ვართ ვთვალოთ? აგრეთვე უსაფუძვლოა ის აზრიც, რომლის წყალობით ყოველ ჩვენთაგანს მოხუცებლობასთან ერთად ავადმყოფობა და სიუძღურე წარმოგვიდგენია. მართალია, ბერის მაგალითებს ვხედავთ, სადაც ეს ჩვენი აზრი მართლდება, მაგრამ ამასთან ისიც შესაძლოა, კაცმა თვადამ აიცდინოს, თუ წინაღვე რაიმე ღონის ძიება იხმარა. მხოლოდ ეს კი უნდა ვიცოდეთ, რომ ყოველ ჩვენთაგანს ორ უმთავრეს შემთხვევაში მოვლის სიბერეში ავადმყოფობა და უძღურება. წარმოვიდგინოთ, რომ ჩვენს წინ

ორი ლამპარია. ერთს მათგანს დიდ ხანს უკიდია იმიტომ, რომ მასში ბევრი მოსაკიდი ნიეთიერებაა; ხოლო მეორეს—იმიტომ, რომ მისი ალი ძლიერ მცირედია. ყოველი ჩვენთაგანი, რაც უნდა სუსტი აგებულებისა იყოს, თუ კი ცოტა რიგიანად ყურადღებას აქცევს თავის ძალ-ღონეს, შეუძლიან მიაღწიოს მოხუცებლობას და მასთანავე შეინახოს ჯანმრთელობაც, რომელიც ვასტანს ხალმე ღრმა მოხუცებლობამდინ—ოთხმოცდაათ წლამდინ მანც. იმ შემთხვევაში კი, თუ რომ მოხუცებლობაში კაცს ჯანმრთელობა შერჩა, სიბერე არამც თუ არა სასიამოვნო და საშიშია ჩვენთვის, არამედ მას ბევრად უპირატესობა აქვს ახალგაზდობასთან. საზოგადოდ კაცს მოხუცებლობაში ცხოვრების ტვირთის და ეარამის ატანა უფრო უადვილდება, რადგან კაცში ყოველი გულისთქმა გაგრილებული და დამცხრალია. უსაფუძვლო და წინდაუხედავი იქნებოდა ახალგაზდობაზედ წუხილი და გოდება. ამის მაგიერ ჩვენ უნდა ვეცადოთ, რომ მერმისში როგორმე უაუადმყოფო და საღი მოხუცებლობა შევიძინოთ, რადგან უაუადმყოფო სიბერეს, როგორც ზემოთაც ვსთქვით, ბევრა კარგი რამ მხარეები აქვს: ამ დროს ჩვენ შეგვიძლიან სასარგებლოდ გამოვიყენოთ ის ცოდნა და გამოცდილება, რომელიც ჩვენ ჩვენის სიცოცხლის განმავლობაში შევიძინეთ; ამ ცოდნით და გამოცდილებით ჩვენ გვიადვილდება ყოველი საგნის რიგიანად შეგნება ყოველის მხრით; ბევრი რამ იმისთანა, რაც აქამდისინ გაუგებარი და უცნობი იყო, ეხლა, სიბერეში, ძლიერ ადვილი გასაგები და უბრალოა. ყოველი ჩვენთაგანი, რომელსაც მარტო დროს გატარებაში და ხორციელ საიამოვნებაში არ უტარებია თავისი სიკბაბუკე და ჭკუის და გონების მოძრაობაში ყოფილა, მისთვის უეჭველად საჭიროა მიაღწიოს სიბერეს, საიღამაც მთელი მისი სიცოცხლე, როგორც ხელის გულზედ, ისე ეშლება. ექვს გარეა, რომ ყოველი ჩვენთაგანი მოხუცებაში სარგებლობს მხოლოდ მით, რაც სიკბაბუკეში და ახალგაზდობაში მოუხვეჭია და მარტო ამ დროს შეიძლება ამ ცოდნის, გამოცდილების რიგიანი გამოყენება. ამიტომაც არის, რომ ხშირად ამ დროს, მოხუცებლობაში დაწერილა ხალმე გენიოსების „chef d'oeuvre“. საზოგადოდ ჩენი

სიცოცხლის პირველი 40 წელი არის ტექსტი ჩვენის ცხოვრების ასაველ-დასაველისა, ხოლო დანარჩენი 50 წელი წარმოადგენს ამ ტექსტის აღსნას, განმარტებას, საღაც ნათლად გამოიხატვის ამ ტექსტის ღედა აზრი და კავშირი ნაწილებთა შორის. მაგრამ ეს დრო მით არის უფრო შესანიშნავი ჩვენთვის, რომ მარტო ამ დროს გცნობულობთ ჩვენ თავს რიგიანად; ვგებულობთ ჩვენს დანიშნულებას ამ ქვეყნად და აგრეთვე ჩვენს დამოკიდებულებას სხვებთან. მოხუცებლობა ადვილი ასატანია უფრო იმისათვის—ვისაც უმეტესი ნაწილი თავის სიცოცხლისა მეცადინეობაში გაუტარებია, ვისიც კკუა და გონება მუდამ მუშაობაში და მძირობაში ყოფილა.

ზადრიძე.

უხნოობის უპირატესობა

ე. ლეგუვეს ერთ-აქტიანი კომედია.

მოქმედნი პირნი { სუზანა, მართას ძალუა.
 მართა.

სუზანა. (შემოდის და ქუდს (შლიაპას) სკამზე სდებს) აჰ, მერ მოკუდი!

მართა. ძლივს! ჰირველს საათზე მოდისარ საუხმის საჭმელად?!

სუზანა. რა კესა, ბუერი საჭმე მქონდა; ამ დილაზე სამი გაკეთილი მქონდა მისაცემი.

მართა. სადა?

სუზანა. ჟერ მდამ დუბრინოლთან.

მართა. ჰო, ესლაგი მესმის შენი დაგვიანების მიზეზი.

სუზანა. ჩემო პაწია ძალუა, რას ემართლები მდამ დუბრინოლს?

მართა. მე? არაფერს!

სუზანა. რა იცოდე რა კეთილია?

მართა. დიას, კეთილი ადამიანია!

სუზ. იმისი ვაჟიც და ქალიც!

მარ. ჰო, ღამაზი კაპიტანი...

სუზ. ჰა! რა დაგემართა?

მარ. ისა სუზანა, რომ არ მომწონს მარტოდ მარტო რომ დაიარები ამ საშინელს ჰარისში.

სუზ. (სიცილით) კვ ღარიბი ქალის ბედის წერაა; უნდა რითიმე კირჩინო თავი. შენა, შენც ასე არ იქნევი?

მარ. ჩემი საჭმე სულ სხვაა; ჯერ ერთი რომ შენზე ბევრით უფროსი ვარ და მეტი—მე ჯადო მაქვს.

სუზ. რა ჯადო?

მარ. ჩემი გარეგნობა.

სუზ. როგორ?

მარ. ახა შემომსვლე.

სუზ. მეტი?

მარ. უშნო ვარ!

სუზ. უშნო?.. მაგას როგორ ამბობ!..

მარ. მე კი არ ვამბობ, (თავის სახეზე უჩვენებს) ეს ამბობს.

სუზ. რა გჯეროდეს აგრე მსიარულად არ ილაშარაკებდი.

მარ. მსიარულად იმიტომ ვლაშარაკობ, რომ ეს მე მართობს.

სუზ. რითი!

მარ. იმითი, რომ თავისუფლად ვარ! უშნო ქალი იგივეა, რაც ახალგაზდა ვაჟი; იმას აკეთებს, რაც უნდა. მე რომ ღამაში ვყოფილიყავი, ჩვენს ბიძაშვილთან ერთად სეირნობა განა შესაძლებელი იქნებოდა? იმ წამსვე „შეყვარებულებს“ დაგვიძახებდნენ, ესღა—ი უთუთო „ღა-ძმას“ გვეძახიან. უშნო ქალი სუყუაველთვის და არის, სილამაზეს კი, რო იცოდე, რამდენი საფთხე მოსდევს!

სუზ. მე კი არა მჯერა და!

მარ. მოითმინე, დაიჯერებ: მდიდარი ქალისათვის სილამაზე მზითვეს მზითვეა, ღარიბი, გასათხოვარი ქალისათვის, რომელიც იძულებულია ქენა-ქენა იაროს სამუშაოს საშოვნელად, სილამაზე საფათურაგოა. ჩემო სუზანა, შენ მეტად ღამაში ხარ შენ სიღარიბესთან შედარებით.

სუზ. მართლას? ღამაში ვარ?.. რა არის მეტი? მე კმაყოფილი ვარ!

მარ. ჩემი წინასწარმეტყველობა ხშირად შესრულდება ხოლმე!

სუზ. ერთი ეს გამაგებინე, რათ არის საშიში სილამაზე?

მარ. ის... (პატარა სინუშის შემდეგ) სუზანა შენ ამერიკაში ხარ აღზდილი?

სუზ. შენ კარგად იცი.

მარ. იმ ქვეყანაში არ აკედენებოდენ სოლმე?

სუზ. დიას, ისინი, ვინც იქითაქენ მიდიოდენ, საითაც მე.

მარ. შეუძლებელია რომელიმე თვალ-ტანად ვაყს შენის სილა-მასისათვის საკმელი არ კვძა.

სუზ. (იცინის) რას ღაზნარაკობ?

მარ. როგორ! შენთვის სიყვარული არაყის გამოეცხადება?

სუზ. არა.

მარ. მოგზაურობის, ან ნიუ-იორკში სიარულის დროს შეუ-რაცხეოდა არაყის მოყუენება?

სუზ. როცა ვაქი ქალს შეურაცხყოფს, მაშინ მოსიარულენი, რომლებსაც ცოლები, შვილები და დები ჭყუთ, სასტიკად სჯიან შეურაცხყოფელს.

მარ. ეკ კარგია! საფრანგეთს თავისუფალის ვაჭრობით უნდა ესარგებლან და ეკ ჩუულობა შემოეტანან, მაგრამ... აჰ ფეხს ვერ მოი-კიდებდა?!

სუზ. ერთხელ-გი მახსოვს...

მარ. დაწმუნებული ვიყუვი ეკ „ერთხელ“ იქნებოდა.

სუზ. ბოტანიკის გურსი იყო. სამას სულში ოთხი თუ ხუ-თი ჭალი გურიეთ.

მარ. სხვანი ვილა იყვნენ?

სუზ. (სიცლით) ვაყუბი... განა დედრობითის და მამრობი-თის სქესის გარდა სხვაც არსებობს?

მარ. მაშ შენ სამას კაცის შორის იყუქი?

სუზ. ცხადია; ჩუენ სუუყელა ერთს ტაკუეთილს ვისმენდიო; უცებ, როცა მე ვწერდი, ჩემს მხარზე გადმოცურდა ჰატარა ბარათი და კაბის სახელოზე დამეცა.

მარ. კარგი ბარათი იქნებოდა!

სუზ. მე მგონია!

მარ. საფრანგეთის სავაჭრო! . კვაკერებმა რა თქვეს?

სუზ. ხალხმა უკმაყოფილობა გამოაცხადა.

მარ. შენ როგორღა მოიქეცი!

სუზ. მე? წერა განვავრძე. მერე, როცა ჰროფესორმა ლექცია გაათავა, ავილე ბარათი, შეუებურე და ჰატარა მწერივით გადავავლე!..

ხალხმა სიცილი და ტანის-კვრა შექნა, ვაჟბატონი-გი შერცხვენილი გაბზანდა!

მარ. რა კარგია!.. მაგრამ ეგ ზარბუფელი არ არის. იგი ზარბუფი როგორ იღებენ ქალებს?..

სუზ. მაგას რა ცოდნა უნდა? ყველა სიამოვნებით მიმიღებს სოფელში.

მარ. ოჲ, სწორეთ სიამოვნებით. ყოველს ფრანგში რაღაც რაინდულია დარჩენილი; დარჩება თუ არა ვაჟი მარტოდ მარტო ლამაზ და ღარიბ ქალთან, იმ წამსვე: ჯერ ყელ-სახვევს ისწორებს და თიბეზე ხელს ისვამს, მერე თავის თავს ეუბნება: უროგო არ იქნება ამ ქალთან გააჩივება.

სუზ. აღარაფერი მესმის... ვინ გასწავლა ეგ 'საიდუმლოები'!

მარ. ჩემმა ჯადომი! რადგანაც უშნო ქალს ყურს არავინ უკვებებს, ის სხვას უთვალთვალავს. მეც ასე ვიქნეოდი და ვნახე.. მაგალითად შენ, სუზანა ზარბანტიე, ადოკატს, ექიმს, ან მეცნიერს რჩევას სთხოვ; ზირველს ვიზიტზე კომპლიმენტებს გეუბნება, მეორეზე „ღამაზი კლიენტის“ სახელს გაძღვეს და მესამეზე ან წელზე გხვევს ხელს ან შენ წინ იჩიქებს.. მეტადრე იმპერიის დროის კაცები.

სუზ. ოჲ, გამიჩიქებულ ბებრებზე ღაზარაკობ?

მარ. სრულებითაც არა! ეს ეროვნული ზნეა! როცა სამინისტროში რამე საქმისათვის მიდისარ, ყოველი კაცი შენი მოფარველია... ორის დღის შემდეგ ზატარა მოხელე ხელს კართმევს და იმის უფროსი კი გეოცნის... შუბლზე...

სუზ. როგორ! მოცნის?

მარ. მას უფროსი იმით ხომ არ დაკამოფილდება, რითაც იმის ხელაქვეითი? მერე მინისტრთან მიჭყვინჯავს!

სუზ. როგორ?.. განა მინისტრებიც...

მარ. ოჲ, არა, არა! მინისტრები ამ სისუსტეზე მაღლა დგანან! ისინი თავის თავსაც სტუმენ ზატავს და შენც!.. არა, საშიშორნი არ არიან!.. მაგრამ იმათ და იქნება, სენატორების გარდა, ყველა, მოხუცი თუ ყმაწვილი, ღამაზი თუ უშნო რაინდები არიან და, წარმოადგენენ, იმისთანა ფულის გამსესებლები, რომლებიც კართის კვირის კადით აგალებენ და ასევე ორმოც-და-ათს სარკებელს იღებენ,

მაგრამ... ფულით გი აწა... ერთის სიტყვით ყველას ანგარობა ამოქმედებს, ასე გასინჯე შენს კაპიტანსაც კი.

სუზ. (შემკრთალი) კაპიტანსა?

მარ. დიად, კაპიტანსა! რა-კი სიტყვა წამომცდა, საჭიროა ჩემს მიზანს მიუყასლოდე; იქნება წარმოდგენილი გაქვს, რომ ბ-ნი დე-ბრინოლი სკულპტურის სიუჟარულით ამოირბენს სოლმე ჩვენს ოთხს სართულს? ბ-ნს დე-ბრინოლს შენ უყვარსარ.

სუზ. (ღიმილით) კარგად ვიცი.

მარ. იცი?

სუზ. ვიცი, იმიტომ რომ მითხრა.

მარ. შენა?

სუზ. მეც მიყვარს...

მარ. მეც უთხარი.

სუზ. ცხადია, იმიტომ რომ მკითხა.

მარ. (იქით) ამის ჰასუსება გულს მისეთქენ... (მაღლა) მამამაშენსაც ეტყოდა?

სუზ. ჯერ არა; ეს ჩემი საიდუმლოა... ნებაცა მაქვს ჩემად ვიყო.

მარ. მამამაშენისთვის არ გითქვამს, რომ ბ-ნი დე-ბრინოლს უყვარსარ?

სუზ. ცუდი ხომ არა ჩამიდენია-რა... როცა დრო იქნება ვეტყვი.

მარ. როდის იქნება ეგ დრო?

სუზ. როცა ჯვარის წერის დროს დავნიშნავთ.

მარ. თქვენი ჯვარის წერის დროს? შენ გჯერა, რომ ბ-ნი დე-ბრინოლს შენი შერთვა უნდა?

სუზ. ცხადია!.. იმიტომ რომ მითხრა მიუყარსარო.

მარ. გაგონილა?... ეგ რა საბუთია?

სუზ. როცა ზატიოსანი უმაწვილი კაცი ქალს ეუბნება „მე შენ მიუყარსარო“ და ქალიც ამავე სიტყვებით უზასუსებს, მაშინ ისინი დაქორწინებულნი არიან.

მარ. დაქორწინებულნი არიან?... ყველა რომ მაგრე ქორწინდებოდეს... არა, შენ გეტყობა სხვა ქვეყნითგანა სარ მოსული! ერთი ეს მითხარი, ამერიკაში როგორ ქორწინდებიან?

სუზ. სულ უბრალოდ... აღმზღელს მიჰმართვენ სოლმე.

მარ. აღმზღელი ვიღა არის?

სუზ. აღმზღელებს მამებს ეძახიან.

მარ. მომწონს ეგ სიტყვა—მოაჩნილების და ზესტიისცემის გამოძახატველია.

სუზ. სრულებითაც არა!.. მამები შეიღების დაქორწინებაში ანც-გი ერკვიან.

მარ. მას ვინ აქორწინებს?

სუზ. თავისი თავი.

მარ. მერე იმ „აღმზღელს“ ნებას არა სთხოვენ?

სუზ. დიას, მერე.

მარ. რის მერე? ჯვარის-წერის მერე?

სუზ. (სადად) არა, როცა ქალი საქმროს აირჩევს.

მარ. მას ქალი ირჩევს?

სუზ. ეს უფრო სამართლიანი მგონია, რადგანაც ქალი თხოვდება.

მარ. დიას, მაგრამ მზითვის მიძვეში „აღმზღელია“.

სუზ. მზითვეი?.. მერე ვინა თხოულაბს მზითვეს?

მარ. როგორ! ამერიკაში ქალები...

სუზ. ამერიკაში ქალები თავის საქმროებს არ უდიულაბენ; იქ ქალის მზითვეი უმანკაობაა. აქ-გი, როცა ქალის გათხოვებაზე ღა-ზარაკაბენ, სირცხვილით ვიწვი!.. კაცს ვაჭრობა ეგონება!.. მუდამ ამ სამაგელ სიტყვას იმეარაბენ: „რა აქვს მზითვადა? იმას ისა აქვს, რაც თითონ არის!“

მარ. მას ჩემო ძვირფასო, შენა გგონია, რომ შენი სიღარიბე ბ-ნ დებრინელს არ დაუშლის?..

სუზ. იმას რაში ენაღვლება ჩემი სიღარიბე; ან არა და, თუ ჩემი შერთვა არ უნდა, სხვა რა აზრი უნდა ჰქონდეს?

მარ. რა აზრი? იმის ღდა?

სუზ. ღდა? ეგ სხვაა! მე დარწმუნებული ვარ, რომ იმას სუ-ლით და გულით უნდა ჩვენი შეერთება.

მარ. მართლა?

სუზ. ათას ნაირად უთქვამს.

მარ. გათხრა?

სუზ. სიტყვით არა, მაგრამ რათ მეზესტიყება ხალმი?

მარ. რათა?

სუზ. რათ უნდა, რომ მედამ იმის შვილთან ვიყო?

მარ. რათა?

სუზ. რათ მირეგს თავის საქმეებში? განა სხვა ქალთან ასე მოაქცეოდა?.. რა დაგუქართა მართა?.. შენ სტირი?

მარ. დიას, მე ვტირი (ესევე) ოჰ, სუზანა, რა ნაირად მატკინე გული.

სუზ. რითა, გამაგებინე?

მარ. (იქით) არა, ეს შეუძლებელია! არა, არა მკურს! ქალი!.. დედა!.. ეს მეტი-მეტი იქნებოდა! ვაჟისათვის-ვი სულ ერთია!.. და ჩემი ვაღია სიძარტლე გავაგებინო. სუზანა! ბ-ნი დე-ბრინოლი შენ არ შეგირთავს ..

სუზ. განა არ გუყვარვარ?

მარ. მე ეგ არ მითქვამს... მე დარწმუნებული ვარ სიყვარულით გიყუდება.

სუზ. მაშ რა უნდა ჩემთან?

მარ. შენგან რა უნდა?.. ოჰ... არ შემიძლიან... იცოდე მხოლოდ, რომ ვაჟები საზინდარები არიან.

ფ ა რ დ ა

3. ყ—ნი.

თავშალი მათხოველ

(პატარა სცენა)

(გადმოცემული ბ. ბ—ვან)

(გურიაში, სოფელში, ჭისკართან მოდგება პატარა გოგო და იახისი)

„ქალო! ა ქალო!

— ვინა ხარ?.. რაიო?!

„ქალო!.. აქეთ მოხმანდი!

(სახლიდან გამოიხედამს ქალი და გოგოს რომ დაინახამს, წამოვა მისკენ და თან ეკითხება:)

— რაიო, ციცაგ?!.

„ხენამ შამოგიოთვლა, ჩემო ბატონო, შენი ტირიშეო, დღეს სატირალს მივდივარ და თქვენი თავშალი მათხოველ; მაგიერში, თუ ქალი ვარო, ჩემი ძროსა თუ დამაკდაო, სხო თუ ეულოა და მგელმა არ შემიტამაო, თუ წველა დაურჩაო და კვეთი ვიშოვეო, — ეველს გატყეო!

თ. რაფ. ერისთავი.

რედაქტორი და გამომცემელი ალ. ნაზიმბედი.

Дозв. ценз. Тифл. 14 Июля 1888 г. Тип. Е. Г. Месхи, Гол. пр. № 36